

О.В. Винникова, студент
Харківський національний економічний університет
м.Харків, Україна
aleno4ka26@rambler.ru
науковий керівник к.е.н., доц. Аксьонова І.В.

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ЩОДО ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ

Оцінка інвестиційної привабливості регіону - це актуальне завдання для регіональної влади. Адекватна картина її стану є відправним пунктом для розробки регіональних програм інвестиційного розвитку. Моніторинг інвестиційної привабливості регіону сприяє підвищенню ефективності регулюючих дій регіональних адміністрацій, що стосуються інвестиційної сфери регіона .

При поглибленні радикальних ринкових перетворень у регіонах, розширенні їхньої економічної незалежності зростає роль місцевих органів влади та управління у вирішенні завдань, пов'язаних із розвитком інвестиційних процесів, нагромадженням, розподілом і регулюванням наявних і потенційно можливих інвестиційних ресурсів. Регіональний аспект повинен обов'язково стати принциповою та невід'ємною складовою державної інвестиційної політики з метою створення сприятливого інвестиційного клімату. Сьогодні державним обласним органам влади необхідно володіти комплексною аналітичною інформацією не лише про стан інвестиційної привабливості свого регіону, але й регіонів-партнерів, тобто тих, які входять до сфери їхніх стратегічних інтересів, економіка яких обумовлює або відчутно залежить від економічного розвитку конкретного регіону. Це, передусім, аналітична інформація, що забезпечує обґрунтування економічної політики кожної з областей (районів, міст-партнерів) і регіону в цілому [1].

Таким чином, сучасний період розвитку України передбачає проблеми активізації інвестиційної діяльності, направленої на поступовий розвиток економіки, покращення життя населення країни та його матеріального забезпечення, зниження міжрегіональної диференціації рівня життя населення тощо. Вирішення цих питань визначається економічною, фінансово-кредитною та інвестиційною політиками, що проводяться державою, а ефективність проведення даних політик залежить від наявності об'єктивної, комплексної економіко-статистичної інформації. На сьогодні існує чимало різних методик оцінки інвестиційної привабливості економіки, що розглядають переважно окремі її рівні. Найбільшу увагу зазначеним питанням приділено у роботах А.Гайдуцького, Ю.Іванова, С.Козьменко, І.Кредит, О.Носової [2].

Усі розроблені методики у вітчизняній та світовій практиці залежно від інформації умовно можна поділити на три групи: методики, що базуються на експертних оцінках; методики, що базуються на статистичній інформації; методики, основою яких є експертно-статистичні розрахунки [2].

Взагалі вивченню умов і факторів формування інвестиційного потенціалу регіонів в науковій літературі приділяється значна увага. Так, Гурова К.Д. пропонує формування рейтингу інвестиційної привабливості регіонів за наступними групами показників[3]: рівень розвитку виробничого потенціалу; рівень розвитку інформаційної інфраструктури; демографічна характеристика; рівень розвитку ринкових відносин і ринкової інфраструктури; рівень екологічних, криміногенних та інших ризиків.

А. Косенюк у своїй методиці синтезує економіко-географічний і виробничий підхід та виділяє чотири основних групи факторів оцінки інвестиційного середовища[4]: собівартість виробництва галузі з урахуванням середнього рівня інвестування; витрати відстані, що разом з географічною відстанню включають психологічну різницю між країною інвестора і країною інвестування; державне регулювання, що охоплює встановлення податків і тарифів; фактори ризику інвестування.

На сучасному етапі у вітчизняних і зарубіжних учених є чимало праць, присвячених проблематиці визначення рівня інвестиційної привабливості господарюючих суб'єктів, регіонів, держави. При цьому в методиках переважна кількість авторів намагаються врахувати якомога більше чинників, здатних позитивно впливати на наміри інвесторів, хоча ці чинники різні за своїм впливом. На основі аналізу існуючих методик можна виділити декілька підходів до оцінки інвестиційної привабливості [2].

Перший - звужений, загальний, який базується на аналізі обмеженої кількості показників. Даний звужений підхід є універсальним і його можна використовувати для оцінки інвестиційної привабливості регіону та господарських систем різного рівня.

Другий - факторний. Він базується на оцінці комплексу чинників, які впливають на інвестиційну привабливість.

До переваг факторного методу можна віднести: врахування взаємодії багатьох чинників, ієрархічність та диференційований підхід до аналізу різних рівнів національної економічної системи, використання статистичних даних, які нівелюють суб'єктивізм експертних оцінок.

Із 1999 р. експерти Інституту реформ визначають рейтинг інвестиційної привабливості регіонів в Україні. Визначення рейтингу проводиться на основі показників, які, за оцінками інвесторів, «є найбільш важливими при прийнятті рішень про місце та обсяги інвестицій» [5]. У цій методиці виділено 5 груп показників (загальна кількість - 75 показників), які характеризують: економічний розвиток, ринкову інфраструктуру, фінансовий сектор, людські ресурси та підприємництво, місцеву владу. Проте, дану методику не можна вважати досконалою, оскільки вона в основному ґрунтується на використанні показників, на які регіональні органи влади практично не можуть впливати, а також використовує показники, які непридатні для дотаційних регіонів.

В. Клісторін, Д. Сандлер в якості вхідних даних для оцінки інвестиційної привабливості запропонували сім показників: об'єм інвестицій в економіку регіону валовий регіональний продукт (ВРП), величину інтегрального ризику інвестування в економіку регіону, показник сукупного інвестиційного потенціалу регіону, вартість основних засобів на підприємствах і в організаціях регіону, об'єм вкладів населення в Ощадбанку, фінансовий результат діяльності підприємств регіону. Показники інтегрального ризику інвестування і сукупного інвестиційного потенціалу розраховуються за методикою рейтингового агентства «Експерт» і відображають відповідно відхилення від середнього по країні рівня ризику, що приймається за одиницю, і частку регіону в загальному потенціалі країни, рівному 100 [6].

М. Бутко пропонує виділяти 9 груп чинників (і коло показників, що їх характеризують), які в комплексі цікавлять інвесторів і безпосередньо визначають обсяги інвестиційних надходжень. До них належать показники, які характеризують: економіко-географічне положення, природноресурсний потенціал, трудовий потенціал, економічний потенціал, місткість споживчого ринку, інфраструктурний потенціал, науко-технічний потенціал, інвестиційні преференції та інвестиційні ризики[8].

За методикою рейтингової оцінки інвестиційної привабливості галузей, регіонів та суб'єктів господарювання аналізу підлягає економічна база регіонів, параметри зростання економіки, обсяги інвестицій, стан основних фондів та демографічна ситуація тощо. Всі показники об'єднано у п'ять груп: 1) економічні показники; 2) розвиток інфраструктури; 3) фінансові показники; 4) людські ресурси; 5) підприємництво. Основою порівняння виступають показники звітного періоду чи інші показники, які дозволяють оцінити динаміку змін за всіма напрямками інвестиційної діяльності. Перелік показників може уточнюватися та коригуватися залежно від актуальності того чи іншого показника в певний період часу.

Зацікавленість проблемою інвестиційної привабливості регіонів визначається тим, що, незважаючи на високий рівень її актуальності, в сучасних умовах розвитку в Україні не існує загальновизнаної методики оцінки інвестиційної привабливості, як, наприклад, у США, Франції, Німеччині.

Необхідна та важлива передумова формування сприятливого інвестиційного клімату - інвестиційна привабливість регіону. Сьогодні існує безліч підходів до оцінки інвестиційної привабливості регіонів, галузей, окремих підприємств. Індикатори інвестиційної привабливості дуже різноманітні. Але слід зауважити, що у світовій практиці подібні розробки набули значного поширення, над цими проблемами працюють спеціалізовані наукові центри. В Україні, як уже зазначалось, відсутня аналогічна загальновизнана методика для оцінки інвестиційної привабливості регіонів, крім загальної методики, розробленої економістом І. Бланком у співпраці з інвестиційною компанією "Омега-Інстер" у якій пропонується типізація регіонів на основі визначення величини інтегрального індексу інвестиційної привабливості.

Список літератури: 1.Гурова К.Д. формирование рейтинга инвестиционной привлекательности региона//Вестник МСУ, 1999.- Т.2. - №5. С. 3-8. 2. Рахимов. Т Эксперсс-методика оценки инвестиционнго климата на региональном уровне//Проблемы теории и практики управления. -2007 №4с. 100-107 3.Гурова К.Д. формирование рейтинга инвестиционной привлекательности региона//Вестник МСУ, 1999.- Т.2. - №5. – С. 3-8. 4.Косенюк А. Методы оценки инвестициооной среды //Бизнес-информ. – 1997. - №20. – С. 39-42. 5.Мельник О.О. Інвестиційний клімат в Україні // Фінанси України.- 1998.- №8. - С. 61-68. 6.Розвиток регіонів України зусиллями влади, громадськості і бізнесу: Економічне есе. - Вип. 17. - К., 2004. 7.Рахимов. Т Эксперсс-методика

оценки инвестиционного климата на региональном уровне//Проблемы теории и практики управления. -2007 №4с. 100-107 **8.**Бутко М.П. Сучасна проблематика оцінки інвестиційної привабливості регіону // Економіка України.- 2005.- № 10. - С. 33.